

Opozoritev, da manjka koledarju statističnih podatkov o slovenskem manjšinskem šolstvu, se zdi na prvi pogled utemeljena, obiskovalci glavnih skupščin CMD pa vedo, da je taka statistika ali nemogoča ali pa docela nepotrebna. Resnemu kritiku bi moralo biti znano, da se pred vsako glavno skupščino vrši zaupen shod, kateremu sledi javno zborovanje samo kot svečan zaključek. O zaupnih shodih se poročila ne izdajajo.

Vsem mladim silam so vrata v družbine vrste odprta. Vodstvo se ne brani osvežujočih sil, ne bo pa se dalo iz mukoma in s skrajno previdnostjo utrlih tirov spraviti na pota, ki bi ogrožala doslejšne uspehe.

Oprema koledarja je tradicionalna, lahko se pa v bodoče spremeni.

Vsled Vaše ocene je družba izgubila dolgoletnega, brezplačnega koledarjevega urednika. Žal mu more za ves njegov požrtvovalni trud nuditi samo zagotovilo trajne in iskrene hvaležnosti.

Za vodstvo CMD:

Predsednik: *Dr. Rado Kušej.*

V Ljubljani, dne 3. junija 1932.

Veleccenjeni gospod urednik!

Prosim Vas, da priobčite moj odgovor na pismo Družbe sv. Cirila in Metoda, ker smatram, da je vodstvo družbe mojo oceno njenega koledarja krivo tolmačilo.

Vem, da je nekatere statistike zaradi tehtnih in docela razumljivih vzrokov nemogoče objaviti, nikakor pa ne morem razumeti, zakaj bi se ne mogle objaviti n. pr. vsaj statistike o uničenju našega šolstva v nekaterih sosednjih državah, če so to storili deloma celo naši dnevniki; saj je marsikdaj večje življenjske važnosti to, kar so nam nasprotniki uničili, kakor tisto, kar smo sami zgradili.

Znano mi je tudi, da se vrši pred vsako glavno skupščino zaupen shod, katerega sklepi morajo ostati tajni, mislim pa, da bi se morale tudi na javnem zborovanju bolj poudariti družbine smernice kakor svečani značaj zborovanja.

Prav tako ne morem spremeniti ocene o vsebini in opremi koledarja, kljub temu, da je zaradi tega, žal, odstopil dolgoletni zaslužni g. urednik. Napisal sem jo po najboljši vesti, želeč, da bi se v družbi odstranile napake, ki sem jih opazil, ne pa osebno, ter z željo, da bi družba dosegla pri svojem delu čim večje uspehe, ki so življenjske važnosti za obstoj našega naroda v tujini.

Z odličnim spoštovanjem

vdani

Vinko Košak.

*

Na članek Milene Mohoričeve o „Sodobnih ženskih listih“ je prejelo uredništvo L. Z. naslednji dopis, ki ga lojalno priobčujemo, kakor tudi odgovor avtorice M. Mohoričeve. Samoumevno je, da uredništvo za te dopise ne prevzema odgovornosti. Pri-pominja se, da se bo pregled drugih slovenskih ženskih listov (Žene in doma, Vigredi) nadaljeval v eni prihodnjih številok.

*

Ljubljanski Zvon je prinesel v januarski številki članek ge. Milene Mohoričeve pod naslovom „Sodobni ženski listi“. Proti koncu svojega dolgega uvoda je prešla ga. Mohoričeva najprej na „Ženski svet“, ki ga je zelo ostro ocenila.

Podpisani konzorcij se sprva ni mislil odzvati na omenjeno kritiko, ker so bile nekatere članice mnenja, da nikak odgovor je tudi odgovor. Šele na prigovarjanje

nekaterih „Ženskemu Svetu“ naklonjenih čitateljev in sodelavcev ter naročnic smo bile primorane napisati vsaj nekaj vrst pro domo.

Ker ni polagala ga. kritičarka v svoji oceni nobene važnosti na kraj in razmere, v katerih je „Ženski Svet“ zagledal beli dan, naj tu podamo njej in vsem, ki še ne vedo, nekaj pojasnil o postanku „Ženskega Sveta“.

List, ki ga sedaj vodi konzorcij, sestavljen iz zastopnic ljubljanskih ženskih organizacij, je začel izhajati v Trstu leta 1923. kot glasilo „Ženskega dobrodelnega združenja“. Bilo je to v času, ko so se uničevale slovenske knjižnice in slovenski kulturni domovi z vednostjo onega režima, ki je že v principu proti vsakemu ženskemu pokretu in če bi tudi izšel iz žen njihove narodnosti. To je bilo dejstvo, s katerim so izdajateljice morale računati, ako so hotele, da bi list izšel in imel življenjsko možnost.

Poleg tega se je moralo izdajateljstvo lista tedaj ozirati tudi na kulturni nivo onega ženstva za našo mejo, kateremu je bil „Ženski Svet“ prvotno namenjen. Na taki ožji podlagi je bil tudi sestavljen pred desetimi leti program, ob katerega se je ga. kritičarka najhuje zadela, dasi je „Ženski Svet“ že davno izven onih pretesnih mej prvotnega svojega načrta.

V svoji oceni piše ga. Mohoričeva, „da je dolžnost slehernega kulturnega delavca stati osamljen v boju s svojim časom“ in „da število naročnic ni merilo za objektivno vrednost kateregakoli lista“.

Lepo se to bere; toda list, ki nima za seboj kapitalistov, ne more živeti, če ima še tako bobneč in vzvišen program, ako nima naročnikov. Za biti ali ne biti vseh naših slovenskih revij je odločilno le število abonementov, posebno velja to za našo žensko revijo, ki ima mnogo očitnih, še več pa skritih nasprotnikov.

Če se ozremo v polpreteklo dobo slovenske žurnalistike, najdemo več dobrih revij, ki so bile pisane po besedah ge. Mohoričeve, „da bi vzgajale publiko za cilje, ki leže daleč pred njo in jih ta sama ne sluti“, a vse te revije so morale po težkem životarjenju prenehati.

Še v bogatem nemškem narodu so se izjalovili poizkusi ustvarjanja specijelno enostranskih ženskih revij, ki so bile pisane samo za visoko naobraženo ženstvo. Naj omenimo le izvrstne dunajske „Dokumente der Frauen“ in „Frauen-Rundschau“.

Naš „Ženski Svet“, ki izhaja že deseto leto in ima torej za seboj najdaljšo dobo izmed vseh slovenskih ženskih listov, bi bil moral že davno prenehati, ako bi ga urejevale v smislu ge. Mohoričeve. Naš list mora imeti tako pestro vsebino, kakor je pestro in različno ženstvo, ki list čita in ga vzdržuje. On mora prinašati poleg življenjepisov znamenitih žen, socialno-feminističnih člankov in leposlovja za svoje čitateljice tudi praktične spise in koristna navodila za ženstvo vseh slojev: za dekleta in žene, za matere in gospodinje.

Še par besed o ge. Govekarjevi, katero je izmed številnih sodelavnic „Ženskega Sveta“ imenovala ga. kritičarka s polnim imenom.

Gospa Mohoričeva trdi namreč, da je kulturni profil žene izmaličen, ako se hkrati bavi s Tolstim, organizacijo žena in z gospodinjskimi vprašanji. Res, o vsem tem je pisala ga. Govekarjeva. Toda kdaj? O Tolstem je pisala, ko je Slovenska Matica izdala njen prevod Tolstega drame „Moč teme“, torej pred petindvajsetimi leti. O gospodinjstvu in gospodinjskem vprašanju je pa pisala in predavala toliko in tolikokrat, da jo Slovenke prav lahko imenujemo v tej stroki za kvalificirano. Še pred vojno je spisala obširno knjigo „Dobra gospodinja“ in „Dobra kuharica“, in je bila celo desetletje urednica „Slovenske gospodinje“.

Za „Ženski Svet“ je ga. Govekarjeva pisala članke le tedaj, ko jo je uredništvo za to izrecno naprosilo, n. pr. o govejem mesu le radi slovenske terminologije različnih delov zaklane živine, da bi se Slovenke poprijele slovenskih izrazov namesto nemških spakedrank.

Za konzorcij „Ženskega Sveta“

Marica Bartolova.

*

Gospod urednik, k dopisu konzorcija ŽS si dovoljujem odgovoriti sledeče:

1. Vsakdo prizna in ve, da je list izhajal v Trstu in pisal slovensko, zato pa ima kljub temu odgovornost pred zgodovino. Če je nad kakšnim gibanjem pritisk, se bo umen urednik izognil stvari, ki bi prišla navzkriž s paragrafom, ne bo pa ravno obratnega zastopal. Razmerje med izdajateljem in urednikom je stvar karakterja in vesti; gre za to, kakšno stališče si kdo ustvari.

2. Kolikor je meni znano, nastopa ŽS vedno v vlogi reprezentativnega lista. Če se mora in se je moral ozirati na kulturni nivó žene, je to čisto v redu, v redu pa morda ni, če si vodstvo predstavlja, da je delo za ljudstvo kaj lažje, preprostejše in da zanj ni potrebno sistematično delo, jasnost, kam in kako. Ta zagovor „za ljudstvo“ je pri nas vedno skrajno sumljiv — za njim se skriva vedno skoraj nekaj špekulantstva — pa nemoči. Čas bi že bil, da si ustvarimo o potrebah ljudstva nekoliko čistejše pojme, in nam ljudstvo ne bo plašč, ki naj zagrinja naše slabosti in ki mu ni potreben privilegij kulture. Vprašanje je torej, ali je list zadostil potrebam ljudstva, kakor bi jim bil lahko spričo svoje razširjenosti? Ali so bile rubrike o higijeni, gospodarstvu in gospodinjstvu res vzorne in prvovrstne? Da bi se bil danes že oprostil pretesnih mej svojega prvotnega načrta, ni iz lista samega nikakor razvidno. Prav v najnovejšem času smo čitali na primer prav prijazno dolgo časa o tem: Kakega moža si želi sodobna žena? — Ideoloških člankov je v listu bilo malo, za ponazoritev je najmarkantnejši tukaj uvodnik uredništva — to prav dobro vedo tudi pri konzorciju, saj je ga. Govekarjeva ŽS v knjigi „Slovenska žena“ predstavila in označila prav s tem uvodnikom. To je tehnični pripomoček dela.

3. Doba, v kateri je list izšel, je bila najugodnejši trenutek in potreba po listu je bila velika, odtod številni naročniki. Kar se tiče kapitalistov, je stvar taka, da listu, ki ima 15.000 naročnikov med Slovenci, res ni treba tožiti. Ali je bil denar, ki ga je zanj izdal slovenski človek, res tako naložen, da bi ne smel terjati ničesar več? Trditev, da bi bil list že davno prenehal izhajati, če bi ga urejevali v mojem smislu, bi bilo treba šele *praktično* dokazati. Čudim se le, da konzorcij ne pozna nemškega ženskega lista „Die Frau“.

4. Govekarjevo in Hočevanje sem omenila, ker predstavljata *tip* naše meščanske žene prejšnje generacije. Dejstvo je, da Prešeren in Cankar nista pisala kuharskih bukev, ampak Vodnik, ki je živel v času, ko so na Slovenskem *pričenjali* orati ledino in ki je tip praktičnega ljudskega delavca. Če je duhovnost slovenske žene ostala za Vodnikom — ker dela ge. Govekarjeve ni mogoče primerjati z njegovim pomenom — je to še celo treba na glas povedati. Dolžnost žena je, organično rasti z življenjem naroda, torej tudi z njegovo kulturo. Konzorcij naj si prečita Prešernovo „Novo pisarijo“, ki je izšla tudi že pred sto leti.

5. H koncu vprašam uredništvo: 1.) Kakšen list hoče prav za prav biti ŽS? — 2.) Kakšen je njegov odnos do slovenskega vprašanja? — 3.) Kakšno je stališče do ženskega gibanja? — 4.) Katera pot je najpravilnejša in najboljša ureditev in rešitev današnjega razkosanega sveta?

Milena Mohoričeva.